

Факультет
агротехнологій та
природокористування

Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування

ЕКСПЛІКАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

*«ЗАХИСТ ДЕКОРАТИВНИХ, КВІТКОВИХ РОСЛИН ТА ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ
СМУГ ВІД ШКІДНИКІВ»*

1. Профіль дисципліни

Кафедра захисту рослин ім. А.К. Мішньова	Освітній ступінь – бакалавр Галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство» Спеціальність: 202 «Захист і карантин рослин» Освітньо-професійна програма «Захист і карантин рослин» першого (бакалаврського) рівня Кількість кредитів – 5,0 Загальна кількість годин – 150 Рік підготовки, семестр – за вибором здобувача (<i>рекомендовано 7-8 семестр</i>) Компонент освітньої програми: вибіркова Цикл підготовки: професійний Мова викладання: українська
---	---

2. Інформація про викладачів

Викладач/Координатор освітнього компонента	Деменко Віктор Михайлович
Профайл викладача -	https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-zaxistu-roslin-im-docenta-mishnova-a-k/sklad-kafedri/demenko-viktor-mixajlovich/
Контактна інформація	кабінет 25 корпусу кафедри захисту рослин ел. адреса: vicmix64@ukr.net
Консультації:	очна - щосереда 12 ⁰⁰ -13 ⁰⁰ ; онлайн через Zoom, Viber - щовівторка з 17.00 до 18.00
Сторінка курсу в Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1641

3. Анотація до дисципліни

Квітково-декоративні рослини, полезахисні лісові смуги мають велике різноманіття, кожен вид відрізняється морфологічними і біологічними особливостями та представляє великий інтерес у пізнанні рослинного світу та його закономірностей. Проте, зовнішній вигляд квітково-декоративних рослин, полезахисних лісових смуг в значній мірі погіршується в результаті заселення комахами, кліщами, нематодами, слимаками,

равликами, гризунами. Дисципліна «Захист декоративних, квіткових рослин та полезахисних лісових смуг від шкідників» вивчає видовий склад комах-фітофагів декоративних, квіткових рослин, полезахисних лісових смуг, їх морфологічні, біологічні особливості, дає можливість провести інтегровану систему захисних заходів з використанням різних методів захисту.

4. Мета та цілі дисципліни

Метою вивчення дисципліни є: розробка комплексної системи захисту декоративних, квіткових рослин, полезахисних лісових смуг від шкідників на основі знань біології розвитку, морфології та шкідливості різних видів шкідливих комах.

У результаті вивчення дисципліни «Захист декоративних, квіткових рослин та полезахисних лісових смуг від шкідників» студенти засвоять знання щодо шкідників квіткових, декоративних рослин, полезахисних лісових смуг та навчатимуться використовувати знання у практичних ситуаціях для виявлення, локалізації, ліквідувати комах-фітофагів, карантинних шкідників, регульованих шкідливих організмів за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи, навчатимуться розробляти комплексні заходи з метою забезпечення дотримання фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.

ДРН 1. Застосовувати знання у практичних ситуаціях для виявлення, локалізації, ліквідувати комах-фітофагів, карантинних шкідників, регульованих шкідливих організмів за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.

ДРН 2. Використовувати агротехнічні, біологічні, організаційно-господарські методи для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідників квітково-декоративних культур до господарсько невідчутного рівня на основі економічних порогів шкідливості, ефективної дії корисних організмів, природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.

ДРН 3. Знати шкідників квітково-декоративних рослин та розробляти комплексні заходи з метою забезпечення дотримання фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.

5. Організація навчання

5.1. Формат дисципліни

Дисципліна викладається очно для денної форми навчання, хоча за необхідності (карантинні обмеження, тощо) може викладатися дистанційно з використанням системи Moodle та додатків ZOOM, Classroom, Google Meet тощо. Можливим є поєднання очного та дистанційного форматів викладання дисципліни.

5.2. Тематичний план початкової дисципліни

Теми, що будуть розглянуті в межах вибіркового освітнього компоненту
Модуль 1. Шкідники квіткових та декоративних рослин
Тема 1. Основні відомості про шкідників квітково-декоративних рослин.
Тема 2. Кліщі, нематоди, молюски, ссавці – шкідники квітково-декоративних рослин.
Тема 3. Засоби та методи захисту квітково – декоративних рослин.
Тема 4. Шкідники однолітніх квіткових рослин та заходи захисту.
Тема 5. Шкідники дволітніх квіткових рослин та заходи захисту.
Тема 6. Шкідники багатолітніх квіткових рослин та заходи захисту.
Модуль 2. Шкідники листяних, хвойних дерев, оранжерейних рослин та газонних трав
Тема 7. Шкідники листяних дерев та заходи захисту.
Тема 8. Шкідники хвойних дерев та заходи захисту.
Тема 9. Шкідники оранжерейних рослин.
Тема 10. Шкідники бромелієвих, кактусових, кальцеоларії, кали, камелії, цинерарії,

колеуса, товстолистих.
Тема 11. Шкідники оранжерейних рослин. Заходи захисту від шкідників оранжерейних рослин.
Тема 12. Шкідники газонних трав.
Тема 13. Шкідники газонних трав з рядів двокрилі, рівнокрилі та заходи захисту.

5.3. Методи викладання та форми навчання

Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	<ul style="list-style-type: none"> - словесні (навчальна лекція, бесіда, розповідь, пояснення, навчальна дискусія); - наочні (демонстрація, ілюстрація, презентація); - практичні (вправа, дослід, практична робота); - за логікою викладу (індукція, дедукція); - за рівнем пізнавальної активності (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі); - інтерактивних методів навчання (інтерактивні технології колективно-групового та коперативного навчання: загальне коло, мікрофон, незавершені ідеї, мозковий штурм, робота в малих групах, діалог, синтез думок, спільний проект, пошук інформації, коло ідей);
Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	<p>Уважне читання конспектів і продумування проблемних питань лекцій, рішення завдань;</p> <ul style="list-style-type: none"> - відвідування бібліотеки, робота з різноманітною літературою, ведення записів, конспектів; - обговорення навчального матеріалу з іншими студентами без участі викладача; - вивчення матеріалу для самостійної роботи; - тестування (тест множинного вибору) з використання ПК.

5.4. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання дисципліни	Максимально студент може отримати 100 балів за пройдений курс
Система оцінювання кожної активності здобувача вищої освіти	<p>При оцінюванні за освітнім компонентом використовується безперервне оцінювання – це поєднання сумативного та формативного оцінювання. Безперервне оцінювання застосовується з метою встановлення зворотного зв'язку зі студентами та сумативного оцінювання з фіксуванням оцінок. Обов'язковою умовою є, щоб метод оцінювання дозволяв перевірити, досягнуті чи ні встановлені результати навчання. Для цього і використовуються декілька методів одночасно.</p> <p><i>Сумативне оцінювання</i> – підбиває підсумки навчальної діяльності студента у певний момент часу, зазвичай у кінці модулів (модуль 1, модуль 2), атестація та/або заліку. Сумативне оцінювання можна описати, як оцінювання по закінченні курсу, яке дозволяє визначити рівень досягнень студента, що підсумовує певний етап навчання.</p> <p><i>Формативне оцінювання</i> є джерелом інформації про успішність засвоєння результатів навчання як для викладачів, так і для самих здобувачів. Формативне оцінювання, як правило, проводиться в ході вивчення ОК.</p>

	Результати виконання здобувачами оціночних завдань допомагають викладачу при прийнятті рішень щодо характеру подальшого навчання.		
	Шкала оцінювання: національна та ECTS		
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100	відмінно	зараховано
	82-89	добре	
	75-81		
	69-74		
60-68	задовільно		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	
Критерії оцінювання	<p>Підсумковий контроль результатів навчання здійснюється на підставі проведення заліку за однією із форм (тестування, усного опитування, написання письмової роботи) за програмою навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка з двох блоків дисципліни розраховується як сума балів, отриманих під час заліку та балів, отриманих під час поточного контролю. Підсумкові завдання дозволяють перевірити розуміння студентом програмного матеріалу. Тестові питання теоретичного та практичного спрямування передбачають вирішення практичних професійних завдань й дозволяють діагностувати рівень підготовки студента та рівень його компетентностей з навчальної дисципліни. Результати складання заліку фіксується у залікову відомість, заліковій книжці, індивідуальному плані студента.</p>		

6. Пререквізити

Попередні вимоги до опанування або вибору початкової дисципліни: без обмежень.

7. Література необхідна для вивчення навчальної дисципліни

Основні джерела

Підручники, посібники

1. Атлас комах України / [Гусев В.І., Єрмоленко В.М., В.В. Свищук та ін.]. – К.: Радянська школа, 1962. – 225 с.
2. Біологічний захист рослин / Дядечко М. П., Падій М. М., Шелестова В. С. та ін.; за ред. М. П. Дядечка та М. М. Падія. – Біла Церква, 2001. – 312 с.
3. Бригадиренко В. В. Основи систематики комах: Навч. посіб. – / В. В. Бригадиренко. – Д.: РВВ ДНУ, 2003. – 204 с.
4. Бровдій В. М. Біологічний захист рослин / Бровдій В. М., Гулій В. В., Федоренко В. П. – К., 2004. – 351 с.
5. Власенко В. А., Деменко В. М., Осьмачко О. М. Захист полезахисних лісових смуг від шкідників. Навчальний посібник, затверджений Вченою радою факультету

- агротехнологій та природокористування. Протокол № 8 від 22 травня 2018 р. – Суми: СНАУ, 2018. – 73 с.
6. Деменко В. М. Ентомологія: навчальний посібник / В. М. Деменко, О. М. Ємець. – Суми: СНАУ, 2019. – 440 с.
 7. Деменко В. М. Сільськогосподарська ентомологія: навчальний посібник / В. М. Деменко, О. М. Ємець. – Суми: СНАУ, 2020. – 343 с.
 8. Деменко В. М., Власенко В. А., Осьмачко О. М. Екологія комах. Навчальний посібник, затверджений Вченою радою факультету агротехнологій та природокористування. Протокол № 9 від 18 червня 2018 р. – Суми: СНАУ, 2018. – 102 с.
 9. Ємець О. М., Деменко В. М. Лісова ентомологія. Навчальний посібник, затверджений Вченою радою факультету агротехнологій та природокористування. Протокол № 8 від 22 травня 2018 р. – Суми: СНАУ, 2018. – 207 с.
 10. Ємець О.М., Деменко В.М. Загальна ентомологія: навчальний посібник (курс лекцій та самостійної роботи) для студентів спеціальності “Захист і карантин рослин”. - Суми: Видавничий дім «Ельдорадо», 2018. - Суми, 2018. - 158 с.
 11. Єрмоленко В. М. Атлас комах - шкідників польових культур / Єрмоленко В. М. – К.: Урожай, 1984. – 128 с.
 12. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників : навч. посібник для проведення лабораторних занять і виконання самостійної роботи з вивчення дисципліни студентами у вищих аграрних закладах освіти III–IV рівнів акредитації ОС Бакалавр спеціальності „Захист і карантин рослин” / С. М. Вигера, Ч. Я. Чумак, М. М. Ключевич [та ін.]. – К.: , 2016. – 146 с.
 13. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників. Навчально- методичний посібник. Частина 1 – відкритий ґрунт. – К.: НУБіП України, 2016.- 144 с.
 14. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників. Навчально- методичний посібник. Частина 2 – закритий ґрунт. – К.: НУБіП України, 2016.- 314 с
 15. Основи біологічного методу захисту рослин / М. П. Дядечко, М. М. Падій та ін.; за ред. М. П. Дядечка. – К.: Урожай, 1990. – 272 с.
 16. Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні . – К.: ЮНІВЕСТ МЕДІА, 2018. – 1040 с.
 17. Рубан М. Б. Практикум із сільськогосподарської ентомології : навч. посіб. / М. Б. Рубан, Я. М. Гадзало; за ред. М. Б. Рубана. – К. – Арістей, 2009. – 472 с.
 18. Сільськогосподарська ентомологія / [Байдик Г. В., Білецький Є. М., Білик М. О. та ін.]; за ред. Б. М. Литвинова, М. Д. Євтушенка. – К.: Вища освіта, 2005. – 551 с.
 19. Сільськогосподарська ентомологія / [Рубан М. Б., Гадзало Я. М., Бобось І. М. та ін.]; за ред. М. Б. Рубана. – К.: Арістей, 2007. – 520 с.
 20. Фітофармакологія: підручник / [М.Д. Євтушенко, Ф.М. Марютін, В.П. Туренко та ін.] ; за ред. М. Д. Євтушенка, Ф.М. Марютіна. – К.: Вища освіта, 2004. – 432 с.
 21. Чумак П. Я. Квітник без шкідників і хвороб / П. Я. Чумак. – К.: Квіти України, 2000. – 64 с.
 22. Shah, K.D., Ghelani, M. K.; Patel, S. R. and Acharya, M.F. (2018). Practical manual of Fundamentals of Entomology (Ag. Ento. 3.1) for third semesterer B.Sc. (Hons) Agriculture. College of Agriculture, JAU, Junagadh. Pp. 1-68.

Методичне забезпечення

1. Деменко В. М. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників: Навч. посіб. / В. М. Деменко, В. А. Власенко, О. М. Ємець, В. В. Кабанець. – Суми. – СНАУ, 2017. – 392 с.
2. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників. Частина 1. Методичні вказівки щодо виконання практичних робіт та самостійної роботи для студентів 4 курсу напряму 6.090105 «Захист рослин» денної форми навчання / В. М. Деменко, О. М. Ємець, К. О. Слабко. – Суми: СНАУ, 2015. – 43 с.

3. Деменко В. М., Ємець О. М., Осьмачко О.М. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників. Програма навчальної дисципліни для підготовки бакалаврів спеціальності 202 «Захист і карантин рослин», затверджена Вченою радою СНАУ. Протокол № 12 від 02 липня 2018 р. – Суми: СНАУ, 2018. – 12 с.

Електронні ресурси

1. Електронна енциклопедія сільського господарства. Режим доступу: <http://www2.agroscience.com.ua>
2. Система захисту рослин від бур'янів, шкідників та хвороб. Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/246/16.pdf>
3. Бібліотечно-інформаційний ресурс СНАУ (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях, тощо). Режим доступу: <https://library.snau.edu.ua/>.
4. Інституційний репозиторій СНАУ (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, навчальні об'єкти, наукові звіти, тощо). Режим доступу: <http://repo.snau.edu.ua/>.
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/> (Київ, проспект Голосіївський, 3, +380 (44) 525-81-04) та інших бібліотек.
6. Аграрний сектор України. Режим доступу: <http://agroua.net/>
7. Серія спеціалізованого програмного забезпечення для АПК України Щорічник Енциклопедія пестицидів і агрохімікатів. Версія 9.0.6.4 DeskTop. Режим доступу: <http://www.oldis.net.ua>
8. Комахи. Фото з назвами. URL: <https://www.yandex.ua/search/>.
9. Шкідники – фото комах, опис, енциклопедія. URL: decor-garden.com.ua/vrediteli/index.php.htm.

Додаткові джерела

1. Burdulanyuk A.O., Demenko V.M. et al. Динаміка чисельності жуків-короїдів в екосистемі хвойних лісів Полісся Сумщини. Ukrainian Journal of Ecology, [S.l.], v. 8, n. 2, p. 95-104, апр. 2018. ISSN 2520-2138. Доступно на: <<http://ojs.mdpu.org.ua/index.php/biol/article/view/315/3026>>. Дата доступу: 16 апр. 2018. doi:http://dx.doi.org/10.15421/2018_315.
2. Деменко В.М., Говорун О.Л., Ємець О.М., Кабанець В.В. Динаміка чисельності основних шкідників ріпаку озимого в умовах північно-східного Лісостепу України // Вісник Сумського НАУ. 2017. – Серія «Агрономія і біологія». Випуск 2 (33). – С. 30 - 35.
3. Деменко В.М., Ємець О.М., Власенко В.А., Говорун О.Л., Хілько Н.В. Динаміка чисельності шкідників соняшнику в умовах північно-східного лісостепу України // Вісник Сумського НАУ Серія "Агрономія і біологія", Випуск 9 (30), 2015. – С. 94 – 98.
4. Деменко В.М., Голінач О.Л., Власенко В.А., Хілько Н.В., Жатов О.Г., Троценко В.І. Фітосанітарний стан посівів ріпаку ярого в умовах північно-східного Лісостепу України. Вісник Сумського НАУ. 2019. Серія «Агрономія і біологія». Випуск 1-2 (35-36). С. 3 - 9.
5. Башлай А.Г., Деменко В.М. Удосконалення заходів захисту яблуні від яблуневої плодожерки та оленки волохатої в умовах ННВК Сумського НАУ // Збірник наукових статей молодих учених, аспірантів та студентів Сумського національного аграрного університету. – Суми, 2018. – С. 7-11.
6. Ємець О.М., Деменко В.М. Американський білий метелик в умовах України та Північно-Східного Лісостепу/ О.М. Ємець, В.М. Деменко // Вісник СНАУ. – 2014. – Серія «Агрономія та біологія» Вип. 9 (28). – С. 22-25.
7. Ємець О.М., Деменко В.М. Нематоди – паразити картоплі // Вісник Сумського НАУ. Серія "Агрономія і біологія", Випуск 9 (30), 2015. – С. 91- 94.
8. Деменко В. М., Ємець О. М. Удосконалення заходів захисту яблуні від шкідників / Проблеми екології та екологічно орієнтованого захисту рослин: матеріали Міжнар.

- наук-практ. конф. факультету захисту рослин Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва, 17-18 жовтня 2019 р. Харків: ХНАУ, 2019. С. 35-36.
9. Деменко В. М., Гаркавенко В. С. Основні шкідники ріпаку озимого та заходи захисту в умовах СТОВ «Придніпровський край» Черкаської області //Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (13-17 квітня 2020 р.). Суми, 2020. С. 41.
 10. Деменко В. М., Троцька А.Р. Грушева листоблішка та грушевий трубкокрут в насадженнях груші ННВК Сумського НАУ // Міжнародна науково-практична конференція «Гончарівські читання» (24 - 25 травня 2018 р.). – Суми, 2018. – С. 198.
 11. Деменко В. М., Кабанець В.В. Заходи захисту льону від шкідників в умовах інституту сільського господарства Північного Сходу НААН України // Міжнародна науково-практична конференція «Гончарівські читання» (24 - 25 травня 2018 р.). – Суми, 2018. – С. 195.
 12. Деменко В. М., Шубіна В.І. Основні шкідники малини в умовах ЧП «Шубина» // Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (19 - 21 квітня 2017 р.). – В 3 т. / Т. III. – Суми, 2017. – С. 195.
 13. Хессайон Д. Г. Все о болезнях и вредителях растений / Д. Г. Хессайон [перевод с английского О. И. Романовой]. – М.: Кладезь-Букс, 2009. – 128 с.

Програмне забезпечення

1. Excel.
2. Текстовий редактор Word.
3. Microsoft Office Power Point.
4. Електронна база даних з програмою «Agrobases». Веб-версія: <https://agrobasesapp.com/>
5. Програма Greenval. Веб-версія: <https://greenval.org/about>
6. Серія спеціалізованого програмного забезпечення для АПК України щорічник енциклопедія пестицидів і агрохімікатів. Версія 9.0.6.4 desktop. Режим доступу <HTTP://WWW.OLDIS.NET.UA>
7. Програмне забезпечення типу Web 2.0: Google Cloud & Docs – для надання методичних матеріалів, комунікації зі студентами, виконання індивідуального завдання та розміщення завдань.
8. Програмне забезпечення системи дистанційного навчання Moodle 3.11 – для організації дистанційного навчання студентів (доступ до навчально-методичних матеріалів, комунікації з викладачем, здійснення різних видів оцінювання).
9. Програмне забезпечення Zoom Video Communications, Inc. v. 5.6.1 – для організації навчання через відео-зв'язок (за необхідності).